

Villkorad tillhörighet

Problemet med adoptivföräldrars positiva och ideologiska färgblindhet är att det kan leda till blindhet också för den vardagsrasism våra icke-vita barn tampas med. Det menar Carina Tigervall, sociolog, forskare och adoptivförälder.

TILLSAMMANS MED TOBIAS HÜBINETTE, forskare vid Mångkulturellt centrum och adopterad, har hon skrivit boken *Adoption med förhinder*. Samtal med adopterade och adoptivföräldrar om rasism och etnisk identitet.

Att studera erfarenheter av särbehandling bland icke-vita adopterade och vita adoptivföräldrar har gjort det möjligt, menar de, att uttala sig om hur diskriminering baserad på ras verkar i dagens Sverige.

I Sverige talar vi ogärna om raser och därmed inte heller om rasdiskriminering, utan väljer istället beteckningen etnisk diskriminering, det vill säga att marginalisering av invandrade beror på skillnader i språk, kultur och religion. Därmed borde adopterade som i alla dessa betydelser är etniska svenskar inte utsättas för diskriminering. Men det gör de.

I boken finns berättelser från sandlådan till krogen om hur adopterades icke-vita utseende gör att deras svenskhet på olika sätt villkoras och ifrågasätts.

ATT TALA OM RAS ÄR KÄNSLIGT, författarna är noga med att understryka att de naturligtvis tar avstånd från rasbegreppet i dess traditionella bemärkelse. Det finns ingen biologisk grund för att dela in människor i raser – det finns en mänsklig art. Men menar de, det hindrar inte att idén om olika rasers inre och yttre egenskaper och beteenden är högst levande i den svenska vardagen. Och de faktiska kropparna existerar som markörer för de olika tillskrivningarna.

Uteslutandet av begreppet ras ur det svenska vokabulären har därför gjort det svårt för etniska svenskar med ett

icke-vitt utseende att beskriva den rasism de upplever, menar de två forskarna.

– Det finns ju inget annat än utseendet hos mig själv som är koreanskt. Men det är också det som gör det så känsligt att tala om ras; att det har betydelse trots att det inte har det, säger Tobias Hübinette.

Det finns oändligt många faktorer som formar en människa men ras och kön tillhör de viktigare.

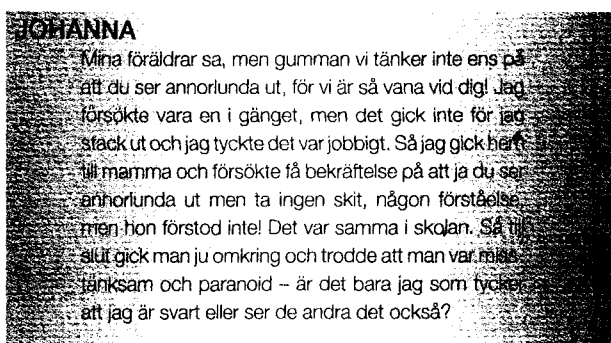
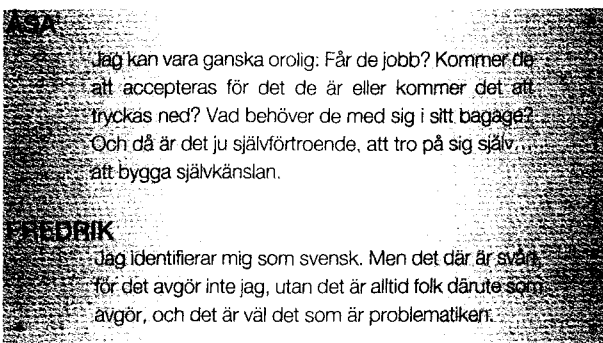
– Starkt därför att kroppen och könet bestämmer hur vi bemöts och vilka förväntningar man har på oss, säger Carina Tigervall.

FINNS DET KVAR NÅGON DISKRIMINERING efter att man blivit så integrerad i vita familjer som adopterade, då finns bara de gamla rasfantasierna kvar som förklaring, hävdar Tobias Hübinette och Carina Tigervall. Och det är den vardagsrasismen som kringskär icke-vita adopterade deras möjligheter att forma sina identiteter som svenskar.

Adopterades svårigheter förklaras idag främst utifrån individuella faktorer som separations- och anknytningsproblematik eller neurobiologiska svårigheter. Men en pusselbit är också samhälleliga strukturer, som rasismen menar forskarna. Att adopterade har en högre arbetslöshet än infödda svenskar ser de som ett uttryck för detta. Men även högre sjukskrivningstal och psykiska svårigheter kan vara reaktioner på en strukturell rasism är deras tes.

Adoptivföräldrar är inte omedvetna om skillnader och att vithet är en privilegierad position och att icke-vita diskrimineras. Men strategierna hemma blir liksom mycket av forskningen individcentrerad är Carina Tigervalls erfarenhet.

Citat från intervjuer i boken:

– Vi gör vad vi kan för våra barns självförtroende. Vi framhäver som i mitt fall mina barns svarta blanka hår när de kommer hem och säger att de vill vara blonda istället.

Och vi lyfter naturligtvis gärna fram positiva förebilder, säg den adoptivförälder som inte glatt sig åt utfallet i det amerikanska presidentvalet, eller kändisar som nyhetsankaret Katarina Sandström på Rapport eller jämställdhetsminister Nyamko Sabuni.

Men hävdar hon och Tobias Hübinette, den individuella vaccinationen fungerar bara till en viss gräns, när det handlar om breda strukturer som markerar ut vissa grupper på ett specifikt sätt.

ATT SOM ADOPTIVFÖRÄLDER SKRIVA OCH FORSKA I ÄMNET med Tobias Hübinette, en känd adoptionskritiker, har fått en och annan att höja ett förvånat ögonbryn.

– Men vår forskning handlar inte om adoptionens vara eller inte, utan om ett samhällsproblem som behöver uppmärksammas. Jag tror ju på att vi genom att lyfta fram rasrelaterad diskriminering bidrar till en positiv förändring.

När vuxna adopterade kritiserar föräldrar för att inte bry sig om eller förstå att barnen utsätts för rasism tolkas det av adoptivföräldrar som en kritik mot deras förmåga att älska, tror Carina Tigervall. Det sker en glidning från en fråga till en annan. Hennes önskan är att adoptionskritiska adopterade och föräldrar kunde mötas och bilda koalitioner mot diskrimineringen.

– För diskriminering försvinner inte för att vi själva är färgblinda och vet att kroppens färg är betydelselös.

Text: Inger Nilsson

FAKTA

Forskningen och boken är finansierad med bidrag från Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS. Carina Tingvall har fått bidraget och sedan anställt Tobias Hübinette i projektet.

